

**ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Від стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності залежить ефективність системи управління, а також конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому та світовому ринку. На основі узагальнення результатів попередників-дослідників розглянуто наукові передумови подальшого розвитку системи обліково-аналітичного забезпечення процесу інноваційного розвитку підприємства, подолання існуючих у ньому недоліків

Постановка проблеми. Вирішення сучасних проблем становлення економіки України пов'язано з необхідністю розвитку інноваційних процесів, впровадження у виробництво нових рішень – технологічних, технічних, організаційних форм і економічних методів господарювання.

Конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому та світовому ринку в значній мірі залежать не тільки від якісних характеристик продукції, але й від ефективності системи управління, зокрема, від стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності.

Найбільш високі показники розробки, впровадження і реалізації інноваційних продуктів мають технологічні парки, діяльність яких регулюється Законом України "Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків" [1]. Проте можливості розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств ще далеко не вичерпані. Вихід українських підприємств на світовий ринок потребує більш досконалого інформаційного забезпечення розробки інноваційних продуктів і технологій.

Одним із основних недоліків обліку є те, що не існує єдиної системи облікових регістрів і бухгалтерських рахунків для відображення витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності. В свою чергу, існуючі облікові моделі не адекватні розмаїттю інноваційних процесів і не дають достатньо достовірних даних для проведення економічного аналізу у сфері інновацій. Отже, виявляється необхідним поглибити і узагальнити результати попередників, розробити науково обгрунтовану систему обліку та аналізу витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності промислових підприємств.

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Дослідженням у царині іновацій присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних авторів.

Так, питання дослідження циклів виробів і моделювання процесов циклічності відображені в роботах Ю.В. Яковца і Е.Г. Яковенко.

Класифікація стадій життєвого циклу продуктів у взаємозв'язку зі змінами параметрів технології, інвестицій, ринкової структури, трудових ресурсів, співвідношення попиту і пропозиції унікальності продукту, характеру дифузії новоуведень міститься в роботах Айреса, Хірша, Вернона.

У роботах М.Д. Дворчина досліджуються закономірності і принципи формування й розвитку технологічних систем.

Поняття технологічного укладу введено в науковий обіг С.Ю. Глазєвим.

Питання організації, методики обліку та аналізу інноваційної діяльності підприємств досліджувалися в роботах А.С. Бородкіна, Н.А. Бортніка, Ф.Ф. Бутиця, М.Д. Дворчина, Л.Н. Гнілицької, Я.В. Крупки, Э.І. Крилова, А.Н. Мінакова, А.Н. Пустовіта, І.Н. Солодченко та інших авторів. Але наукових робіт, присвячених комплексному дослідженню проблем створення системи обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності, поки що не має. Тим паче, що вихід українських підприємств на світовий ринок потребує більш досконалого інформаційного забезпечення розробки інноваційних продуктів і технологій.

Визнаючи вагомий внесок вчених у розв'язання багаточисленних питань, слід урахувати, що одним із основних недоліків обліку є те, що не існує єдиної системи

регістрів облікових і бухгалтерських рахунків для відображення витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності. В свою чергу, існуючі облікові моделі не адекватні розмаїттю інноваційних процесів і не дають достатньо достовірних даних для проведення економічного аналізу у сфері інновацій. Отже, виявляється необхідним поглибити і узагальнити результати попередників, розробити науково обгрунтовану систему обліку та аналізу витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності промислових підприємств. Актуальність поглиблення теоретичних досліджень із метою комплексного вирішення цих питань в інтересах практики обліку і аналізу вибір теми статті та її ціль.

Мета дослідження. Мета статті полягає в тому, щоб на основі узагальнення результатів попередників-дослідників створити наукові передумови подальшого розвитку системи обліково-аналітичного забезпечення процесу інноваційного підприємства, подолання існуючих у ній недоліків.

Відповідно до неї визначено наступні основні завдання:

- визначити місце і значення в управлінні функцій обліку та аналізу;
- обгрунтувати необхідність органічного підпорядкування функцій обліку та аналізу їх стратегічним, тактичним і оперативним цілям управління взагалі та інноваційним процесам, зокрема;
- класифікувати інноваційні процеси та пов'язані з ними витрати в основних сферах діяльності підприємства, за ознаками, що є вихідними в побудові інформаційних моделей, адекватних об'єктам обліку й аналізу;
- дослідити можливі джерела покриття інноваційних витрат і обгрунтувати пріоритетний підхід;
- критично оцінити принципи побудови і функціонування обліково-аналітичної системи, що містяться в законодавчих документах і спеціальній літературі з бухгалтерського обліку та аналізу з точки зору їх узгодженості з загальними цілями управління інноваційними процесами і кібернетичними законами, відповідно до яких вони мають визначатися;
- розкрити вплив процесів на форми організації інноваційної діяльності, на зміст похідних від них моделей продукту, витрат на його створення і джерел їх покриття, доходів і фінансових результатів, склад інформації, систему регістрів і підхід до побудови бухгалтерських моделей інноваційної діяльності;
- провести чіткий розділ між поняттями "функція управління" і "функції бухгалтерів", обгрунтувати доцільність введення їх до складу проектних інноваційних структур матричного типу і визначити коло обов'язків із різних функцій управління, що на них покладаються;
- визначити комплекс адекватних об'єктові бухгалтерського обліку інформаційних моделей, в якому відображаються витрати, доходи і результати з усього розмаїття інноваційних процесів;
- критично оцінити сучасний стан обліку й аналізу, обгрунтувати концептуальні положення, що сприяють усуненню недоліків і мають складати загальну методику планування, обліку, контролю і калькулювання собівартості продукції серійного чи масового виробництва як окремих інноваційних продуктів, який розробляється поряд із іншими складовими технічної документації;
- уточнити та поглибити теоретичні положення і рекомендації стосовно мети і основних завдань аналізу інноваційної діяльності, місця технічного аналізу в

загальній системі аналітичних методів і організаційних форм, методів визначення оцінки ризику в передпроектних оцінках інновацій.

Об'єктом дослідження обрано систему обліково-аналітичного забезпечення інноваційних процесів різних галузей, яка склалася у підприємствах промисловості України.

Предмет дослідження складають теоретичні і концептуальні проблеми і напрямки їх подолання в царині узгодження принципів, організаційних форм облікового персоналу та бухгалтерських і аналітичних інформаційних моделей із іншими складовими цілісної системи управління інноваційним процесом підприємства.

Методи дослідження. Загальною основою дослідження є діалектичний метод і системний підхід до вивчення економічних і управлінських процесів промислового підприємства. Зокрема, їх використано для поділу сукупного економічного процесу за відношенням його складових до окремих сфер діяльності, безпосередньо пов'язаних з інноваційними процесами, поділу системи управління на функціональні підсистеми, визначення підсистем облікової та аналітичної інформаційних систем поділу сукупного інноваційного процесу на складові, що характеризують його основні етапи, методи індукції, дедукції і моделювання використано в розробці інформаційних моделей інноваційного продукту, поточних витрат, доходів і результатів цього виду діяльності, методи абстракції, порівнянь, структурного аналізу, експертних оцінок – в аналізі фінансових можливостей розвитку інноваційного процесу, визначення ризиків на його передпроектній стадії, оцінки ефективності інноваційної діяльності.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у вирішенні наукової проблеми створення комплексної обліково-аналітичної системи, підпорядкованої цілям стратегічного, тактичного та оперативного управління інноваційним процесам промислового підприємства.

Здійснено огляд підходів, у яких розкриваються економічна сутність інновацій та характер,

спрямованість і зміст інноваційного процесу, умови і стратегія розвитку інноваційної діяльності підприємства; визначено і класифіковано процеси і пов'язані з ними витрати, що знаходяться в зоні впливу функцій бухгалтерського обліку й економічного аналізу, проаналізовано можливі джерела покриття інноваційних витрат і обґрунтовано пріоритетний підхід.

Викладення основного матеріалу дослідження.

Серед багатьох підходів до тлумачення інновацій та інноваційного процесу переважним, на думку авторів, є законодавчий, в якому інновації – це наново створені (побудовані) або удосконалені конкурентоздатні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, котрі суттєво покращують структуру і якість виробництва (або) соціальної сфери.

Умови розвитку інноваційної діяльності при сучасному стані науково-технічного прогресу автор вбачає в економічному зростанні та ефективності виробництва, повній зайнятості людей, стабільності рівня цін, економічній свободі працівників, справедливому розподілі доходів, деяких інших чинників.

Стратегія ж розвитку полягає в накопиченні і систематизації ідей, інформації і знань, вибір пріоритетних, перспективних ідей, аналіз конкурентоспроможності та економічної ефективності нового продукту на стадії прийняття рішення щодо його створення, опанування ринку нової продукції.

Інноваційна діяльність як процес і інновації як її результат, продукт пов'язані практично з усіма основними сферами діяльності промислового підприємства. Розмаїття процесів обумовлюється їх видами, новизною інноваційного продукту, широким охоплення основних сфер характером кооперації, формами їх організації та реалізації результатів тощо. Розроблену класифікацію інноваційних процесів зі сукупності об'єктивно існуючих ознак наведено в табл. 1.

Таблиця 1. Класифікація інноваційних процесів

Ознаки	Підстави для визначення ознаки
1. Види інновацій	1.1 Технічні 1.2 Технологічні 1.3 Організаційно-управлінські 1.4 Екологічні 1.5 Соціальні
2. Новизна інноваційного продукту	2.1 Нова продукція і нові проекти 2.2 Суттєва модифікація продукції та розвиток проектів 2.3 Продукція, що має новий дизайн
3. Відношення до підприємства та окремих його сфер	3.1 Капітальне інвестування 3.2 Матеріальне забезпечення 3.3 Енергетичне забезпечення 3.4 Технічне забезпечення 3.5 Конструкторсько-технологічне забезпечення 3.6 Виробниче забезпечення 3.7 Основне виробництво 3.8 Збут 3.9 Екологічний захист 3.10 Управління
4. Широта охоплення	4.1 Процеси, що стосуються підприємства в цілому 4.2 Процеси, що стосуються декількох сфер 4.3 Процеси однієї сфери
5. Етапи інноваційного процесу	5.1 Оцінка наукового потенціалу 5.2 Науково-технічні і маркетингові дослідження 5.3 Оцінка можливих і вибір пріоритетних нових виробів і організаційно-технічних проектів 5.4 Проектування нового виробу чи організаційно-технічних систем 5.5 Експериментальна перевірка інноваційного продукту 5.6 Впровадження в практику чи інше використання
6. Характер кооперації	6.1 Власна самостійна розробка 6.2 Залучення підрядника 6.3 Організація сумісного виробництва
7. Організаційні форми	7.1 Проектні форми організації 7.2 Звичайна організаційна структура
8. Призначення	8.1 Власні потреби підприємства 8.2 Спільне використання в межах кооперації 8.3 Продаж на ринку
9. Процеси в часі	9.1 Процеси здійснюються постійно 9.2 Процеси здійснюються періодично 9.3 Процеси носять разовий характер
10. Форма реалізації	10.1 Заказ 10.2 Вільний ринок 10.3 Через посередника 10.4 Франчайзинг

За цих умов цілеспрямованість і ефективність інноваційних процесів, що відбуваються на підприємстві, визначається трьома основними факторами:

– станом зовнішнього середовища – політичною та економічною ситуацією, типом ринку і характером конкурентної боротьби, орієнтацією владних структур та інших інституцій на цілі інноваційного розвитку підприємств;

– станом внутрішнього середовища підприємства – здатністю лідера та його команди творчо сприймати позитивний вплив структур зовнішнього середовища, що сприяє досягненню цілей розвитку, і суперечить різного роду необгрунтованим витратам, як розвиток матеріальних і трудових ресурсів, використанням сучасних технологій, форм організації виробництва і систем управління;

– специфікою самого інноваційного процесу як об'єкта управління.

Загальноприйнятій в теорії бухгалтерського обліку підхід, коли його об'єктами є процеси постачання, виробництва, збуту, є спірним. З одного боку, виділено далеко не всі види процесів, які відбуваються в підприємстві, з іншого – випадають із поля зору витрати, доходи, результати діяльності.

В статті визначено як актуальні для даного випадку і класифіковані за відповідними ознаками витрати інноваційної діяльності. Автор виходить з того, що класифікація має визначити конструкцію інформаційної моделі не загальних операційних витрат на виробництво серійної або масової продукції, а витрат саме інноваційної діяльності, пов'язаної з виробленням ексклюзивного продукту.

Тому втрачають актуальність деякі загальновідомі класифікації витрат, зокрема, за способом віднесення на продукцію – прямі, непрямі; залежністю від обсягу виробництва – змінні, постійні; можливістю впливу на величину витрат – регульовані, нерегульовані; очевидністю і формальною визначеністю – явні, неявні; зв'язком із виробничим процесом – виробничі, невиробничі. Тобто класифікації доречні, коли йдеться про серійне і масове виробництво.

Водночас мають реальне значення в побудові бухгалтерських моделей інноваційних витрат класифікації за відношенням: їх носіїв – витрати на інноваційний продукт, витрати періоду, до окремих етапів загального процесу – науково-технічні і маркетингові дослідження, проектування, виготовлення та експериментальна перевірка продукту, до окремих сфер діяльності, до учасників створення інноваційного продукту – витрати окремих юридичних осіб, за характером витрат – поточні, капітальні, економічними елементами – амортизація, матеріальні витрати, витрати людських ресурсів, грошові, порівнянням нового виробу з аналогами – нормативні, додаткові.

Об'єктами бухгалтерського обліку та аналізу є інноваційний продукт у вигляді оцінених і юридично оформлених нематеріальних активів, реальні доходи від використання чи продажу власного або разом із учасниками його створення продукту, прибуток від інноваційної діяльності.

Досліджено можливі варіанти використання чинних і формування нових джерел покриття витрат інноваційної діяльності. Запропоновано як пріоритетний підхід, що передбачає віднесення:

– витрат, які пов'язані з освоєнням нової продукції, на собівартість виробу чи реалізації;

– витрат зі створення продукту у вигляді нематеріальних активів – на їх первісну вартість;

– інші поточні витрати інноваційної діяльності – на зменшення фонду чи резерву інноваційного розвитку, що формуються за рахунок прибутку після плати податку і собівартості реалізації;

– витрати на завершені етапи розробки, що є предметом продажу – на собівартість реалізації.

Аналіз принципів, які визначаються Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", свідчить про те, що вони в дійсності такими принципами не є, оскільки являють собою елементи його методу та інші постулати, які ніяк не надають обліку управлінської орієнтації.

Автор дійшов висновку, що принципи бухгалтерського обліку і впливаючі з них організаційні і методичні рішення мають формулюватися відповідно до двох кібернетичних законів: необхідної розмаїтності, концентрації функцій. Поглиблено і уточнено принципи, що визначають місце і поведінку облікової системи в управлінні економічними процесами, в тому числі інноваційним.

Згідно з цими законами організаційні форми та інформаційні моделі бухгалтерського обліку мають бути адекватні природному стану його об'єктів і передбачати зосередження взаємозалежних функцій планування, обліку, контролю, аналізу і регулювання, а відтак, і відповідного персоналу у центрах прийняття рішень із управління інноваційними процесами. Виходячи з нього автор вважає, що принципами, які визначають побудову системи бухгалтерського обліку, є такі:

– в його організації: децентралізація облікового персоналу з метою його введення як до цільових структур матричного типу, що призначені для комплексного управління окремими значущими проектами інноваційного спрямування, так і до організаційних структур управління процесами основних сфер діяльності з метою інтегрування його з персоналом іншої функціональної спеціалізації;

– у побудові бухгалтерських моделей інноваційної діяльності: їх адекватність складу і змісту процесів, характеру продукту, витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності.

Моделі повинні задовольняти наступним вимогам: спадкоємності інформації в просторі і часі, тобто створена в оперативному режимі часу інформація, що розкриває її змістовні характеристики, може з користю використовуватися також у режимі поточного управління, достовірності.

Доведено, що інформація, створена за допомогою певних елементів методу бухгалтерського обліку, які розглядаються попередниками в значенні принципів, може мати різні характеристики спадкоємності, достатності і достовірності.

Обгрунтовано, що процеси, які класифіковано за широтою охоплення, характером кооперації, організаційними формами, можуть ефективно здійснюватися за умов створення відповідних підрозділів, на які покладається завдання виконання всіх етапів інноваційного процесу – від оцінки наукового потенціалу до впровадження в практику або продажу інноваційного продукту. Для цього в підрозділі проектного матричного типу зосереджується персонал відповідної спеціалізації, залучений до нього з інших підрозділів на період здійснення інноваційного проекту.

Характерним прикладом є проект створення нового виду виробу і організація для цього спеціального підрозділу. Проведено чіткий розподіл між поняттями "функція управління" і "функції бухгалтерів" за умов їх організаційної інтеграції. Виходячи з цього автором передбачається, що введений до нього необхідний бухгалтерський персонал має вести не тільки облік власне інноваційного процесу, але виконувати також процедури, що складають зміст інших функцій управління, зокрема:

– розробляти кошторис витрат на виконання окремих етапів інноваційного проекту і витрат на проект у цілому;

– вести оперативний і поточний контроль відхилень фактичних витрат від кошторису;

– приймати участь у розробці розділу технічної документації, в якому створюється система виробничих норм і визначається технологічна собівартість нової продукції;

– розробляти планову калькуляцію виробу для встановлення ціни і наступного планування витрат на виробництво масової чи серійної продукції;

– здійснювати економічний аналіз і оцінку ефективності інноваційної діяльності;

– визначити на стадії розробки нового виробу підхід до планування, обліку, контролю і калькулювання його собівартості – для наступного вирішення економічних завдань в процесі серійного чи масового виробництва.

Автор дійшов висновку, що в реальній практиці управління не має ніякого значення, до якого виду обліку має відношення конкретна інформація, що в ньому створюється. Актуальною є сама інформація – її зміст, достовірність, своєчасність формування. Для даного випадку це інформація, котра класифікована за її характером, складом економічних об'єктів, способом створення, відношенням до відповідних сфер діяльності, обсягом, часом створення, рівнями управління, споживачами, достовірністю інформації.

Потребують організації окремих структур інноваційні проекти, пов'язані зі створенням нових виробництв, впровадженням нової техніки, технології, реструктуризацією та інжинірингом організації виробництва і системи управління. Такими організаційними структурами можуть бути не тільки матричні формування на базі власних відділів і служб, але й структури, що створені з участю іноземних паперів, із залученням підрядників. Проте в будь-якому випадку в реалізації проектів бере участь бухгалтерський персонал, обсяг діяльності якого залежить від масштабу і складності проекту. Особливо, коли інноваційна діяльність

виводиться на окремий внутрішній баланс або для її ведення створюється сумісне підприємство зі залученням вітчизняного чи зарубіжного партнера.

Класифікація інноваційного процесу за сферами діяльності підприємства, в яких безпосередньо ведеться господарська діяльність, і не тільки інноваційна, на наш погляд, поштовхом до використання матричної моделі в побудові не тільки проектної, але й стабільно діючої організаційної структури управління.

Обґрунтованим вбачається підхід, коли:

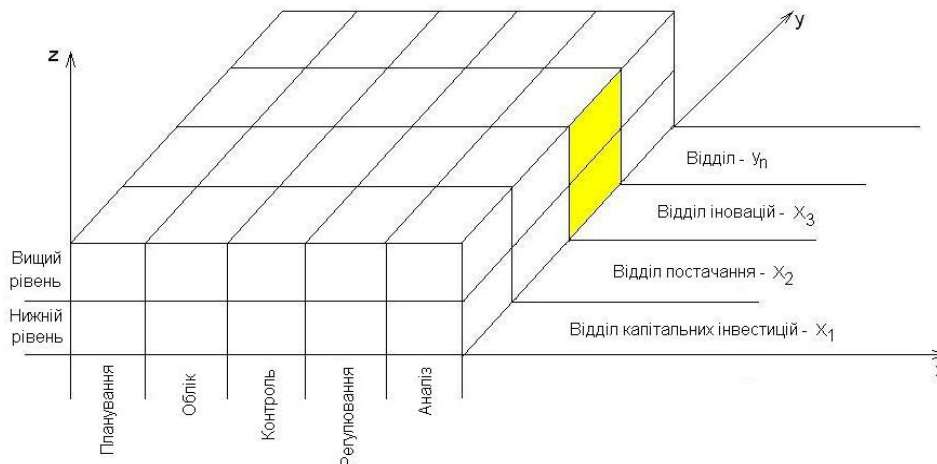
– здійснюється необхідна і достатня децентралізація персоналу з планування та обліку;

– він вводить до організаційних структур кожної на цьому нижньому рівні сфери діяльності – відділів капітального інвестування, постачання, виробництва, та ін. і виконує всі функції управління, взаємодіючи з оперативно-виробничим персоналом, який безпосередньо веде господарську діяльність у відповідній сфері;

– у кожній сфері підприємства створюються передумови організації повного управлінського циклу за схемою: аналіз наступного періоду – облік фактичних результатів і стану ресурсів – контроль відхилень – регулювання, в тому числі стимулювання – аналіз як завершуючи стадія поточного і початкова стадія наступного циклів управління;

– координація дій структур нижнього рівня, узагальнення планової, облікової, аналітичної інформації, здійснення процедур цілепокладання, підтримання зв'язків із зовнішнім оточенням, тобто налагодження і збереження системної цілісності підприємства та його інформаційних потоків – усі ці завдання вирішуються на наступному, верхньому рівні у функціональному блоці системи управління.

Матрична модель системи управління наведена на рис. 1.

Ось X – відділи, які безпосередньо ведуть господарську діяльність

Ось Y – функції управління

Ось Z – рівні управління

Рис. 1. Матрична модель процесів управління

Розмаїття інноваційних процесів визначає необхідність побудови адекватних облікових моделей, в яких відображалися б витрати на створення інноваційного продукту, його оприходування, визначення чи створення і використання джерел покриття витрат. Ними можуть бути облікові моделі створення:

– нових підприємств і цехів із сучасним рівнем техніки, технології, організації виробництва та управління;

– нематеріальних активів;

– принципово нових зразків продукції та їх модифікацій;

– нових або більш досконалих систем організації виробництва та управління;

– інформації про некапітальні поточні витрати інноваційного характеру, що виникають в основних сферах діяльності;

– інформації про витрати і доходи сумісної інноваційної діяльності підприємства та його вітчизняних чи зарубіжних партнерів.

Обґрунтовано підхід, у рамках якого проектування нового виробу продукції, в тому числі розробка технічної документації передбачає створення методики бухгалтерського обліку, а відтак і моделі витрат на його виробництво і калькулювання собівартості, котрі слід розглядати в значенні окремого інноваційного продукту з можливостями його продажу.

Досліджено проблему недосконалості чинної методики обліку витрат і калькулювання собівартості продукції та її неузгодженості з методикою планування, що набагато знижує можливості планування, контролю, регулювання, аналізу: розроблено базові, концептуальні положення, на котрих мають засновуватися суто методичні рішення; розроблено сукупність інформаційних бухгалтерських моделей, котрі дають змогу, по-перше, відобразити інноваційні процеси, розглянуті в їх класифікації, по-друге, використовувати їх як інноваційний продукт в обліку і калькулюванні планової та фактичної собівартості виробництва масової чи серійної продукції.

На основі теоретичного аналізу, з одного боку, нормативних положень – Плану рахунків бухгалтерського обліку і П(С)БО 16 "Витрати", що покладені в основу побудови сучасної системи бухгалтерського обліку витрат діяльності взагалі та інноваційної, в тому числі, з другого, – наукових результатів із цих питань у роботах попередників, які багато в чому нормативні положення тиражують, у статті доказово визначено принципові прорахунки та явні непорозуміння, що на практиці призводять до серйозних витрачених можливостей в обліку, зокрема, і в управлінні вортиванням витрат, взагалі.

У головному проблема полягає в тому, що інформаційні моделі витрат неадекватні дійсному складу самих витрат за їх цільовим призначенням, що унеможлиблює виділити витрати окремих видів діяльності, а в середині них – окремих напрямків, підвидів.

Водночас, як і в минулому, власне облік невинувато займає другорядне місце в порівнянні з калькулюванням собівартості, відтак, у більшості дисертацій з цієї проблематики привалює пошук методик розподілу непрямих виробничих витрат, хоча результати нічого корисного не дають за визначенням, оскільки від цього витрати не зростають і не зменшуються. Неможемо, скажімо, оптимізувати витрати на конструкторсько-технологічне забезпечення, якщо їхня величина нівелюється в адміністративних витратах.

Тому в теорії практично не створено "анатомічну" модель витрат із усіма впливаючими з цього проблемами для планування, контролю, аналізу. Не узгоджені також між собою за змістом і цільовим призначенням планові і бухгалтерські моделі витрат, тому що розробляються вони за різними методиками.

У розроблених інформаційних моделях витрат і методиці їх формування, що за своєю суттю є дійсно інноваційна продукція, зазначені недоліки усунуто, завдяки сформульованим до них вимогам, які підпорядковані принципу адекватності моделей самому об'єкту. Зокрема, запропоновано:

- впровадити систему синтетичних, а відтак аналітичних рахунків, на яких можна було б зосередити як прямі, так і непрямі витрати окремих сфер діяльності, що виділені в класифікації інноваційних процесів;

- на основі зосередження функцій і персоналу з планування та обліку в організаційних структурах, де безпосередньо відбуваються господарські процеси, використовувати єдину методику планування та обліку витрат діяльності;

- більш уваги приділяти саме обліку, як анатомії витрат і вважати другорядним процес бухгалтерського калькулювання собівартості;

- спростити процедури визначення бази і розподілу непрямих витрат у сфері виробництва, використати підхід, що допускає вибір певного варіанту калькулювання собівартості продукції.

Сформульовано мету і завдання аналізу інноваційного виду діяльності, поглиблено класифікацію аналізу як функції управління, визначено проблеми, що існують у його організації, розглянуто основні напрямки застосування аналітичних методів у сфері інновацій, розроблено рекомендації щодо кількісної оцінки проектного ризику в сфері інновацій.

Поглиблено результати попередників стосовно мети та основних завдань економічного аналізу. Виходячи з характеру і цілей інноваційної діяльності промислового підприємства, існуючих підходів і власного бачення можливостей поглиблення на цій його ділянці, автор вважає, що мета інноваційного аналізу полягає в об'єктивній оцінці інноваційних проектів із точки зору їхньої ефективності, їх узгодженості з тактичними і стратегічними цілями діяльності підприємства.

Основні завдання аналізу інноваційної діяльності – це визначення відповідності фінансового стану підприємства цілям його інноваційного розвитку, оцінка можливостей інноваційного розвитку зі всієї сукупності факторів, вибір інноваційних проектів, оцінка показників інноваційної діяльності, виявлення резервів фінансування інновацій, оцінка впливу інноваційних рішень на фінансові результати діяльності підприємства.

Обґрунтовано, що важливою, визначальною складовою інноваційного аналізу є технічний аналіз проекту, що дає відповідь на питання: як виробляти і з якими витратами. Його основні етапи пов'язані з вибором місця реалізації проекту, збільшенням масштабів виробництва, технологією, обладнанням, інфраструктурою, організацією підготовки і здійснення проекту, підготовкою і освоєнням виробництва, забезпеченням якості, розрахунком витрат на здійснення проекту, матеріально-технічним забезпеченням, поточними витратами.

Установлено, що організаційна відокремленість персоналу з планування та обліку суттєво знижує можливості проведення аналізу, тому що неузгоджена планова і облікова інформація, що лежить в основі аналізу, існують різні організаційні питання, що гальмують його проведення.

Розв'язання проблеми автор бачить у організаційному поєднанні функціонального персоналу як у центрах управління процесами окремих сфер діяльності, так і на рівні адміністрації підприємства, тобто на обох рівнях управління, як це показано на рис. 1.

Досліджено підходи, що доцільно застосувати в оцінці відповідності внутрішніх і зовнішніх можливостей інноваційного розвитку підприємства.

Автором рекомендовано використовувати в передпроектних оцінках ризику методи аналізу інвестиційної чутливості, рівня безбитковості, верогідності розподілів, імітаційних моделей, "дерева рішень", стандартних рішень, коефіцієнтів варіацій.

Розроблено морфологічну модель комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності, наведену на рис. 2.

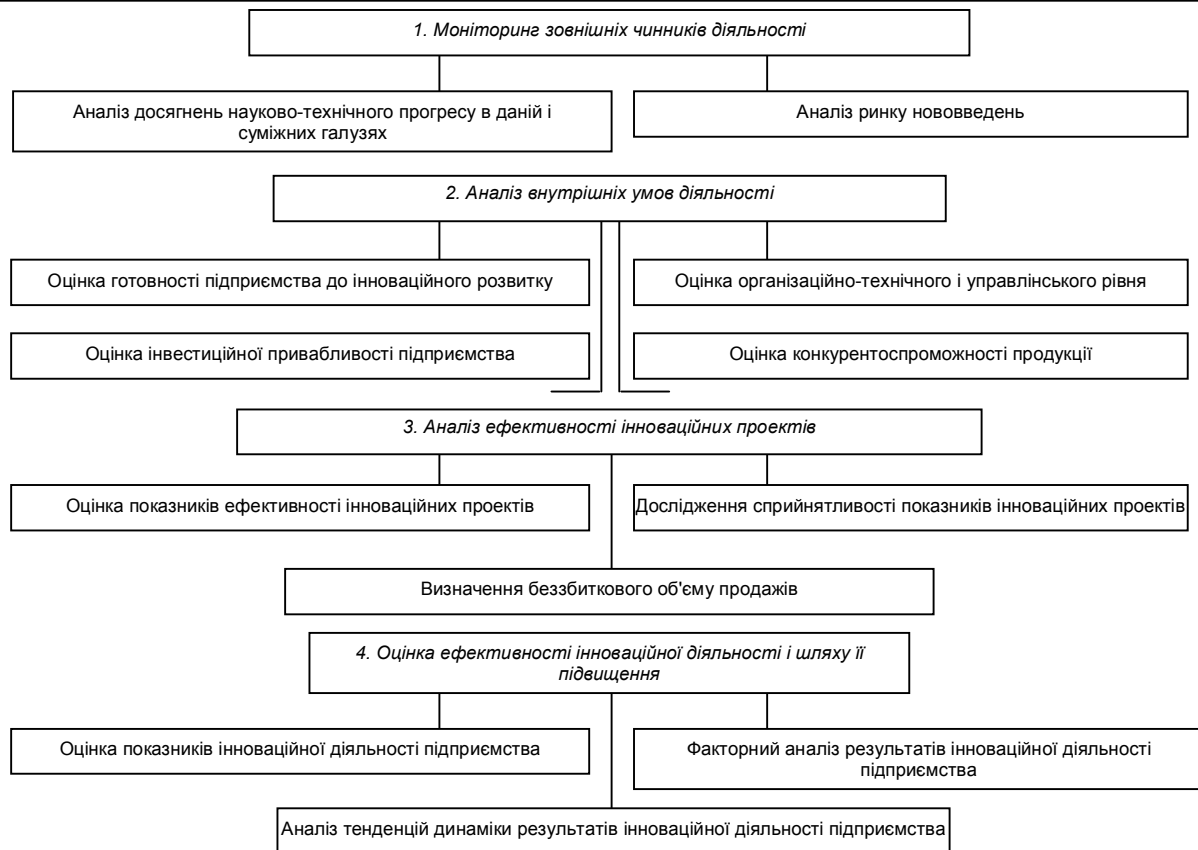

Рис. 2. Етапи комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності

Висновки та перспективи подальших досліджень. Перехід до інноваційної моделі розвитку є для України пріоритетним стратегічним напрямком і невід'ємною умовою входження на рівних у світову економічну систему. Для цього необхідно, по-перше, здійснювати на державному рівні систему цілеспрямованих заходів, які здатні створити економічні можливості як передумови формування стимулюючих інноваційний процес механізмів, по-друге, виробити власне механізм взаємодії суб'єктів господарювання, що забезпечував би досягнення конкурентних переваг завдяки активній інноваційній практиці та ефективним інноваційним рішенням.

Від стану інформаційного забезпечення інноваційної діяльності залежить ефективність системи управління, а також конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому та світовому ринку.

Список використаної літератури:

1. Закон України "Про спеціальній режим інноваційної діяльності технологічних парків" від 12.01.06 г. № 3333-IV. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

КАНТАЄВА Ольга Володимирівна – кандидат економічних наук, докторант Житомирського державного технологічного університету